

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2025-1-39-44>

 <https://orcid.org/0000-0002-0482-8011>

НІКІТСЬКА Юлія

кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри дошкільної та спеціальної освіти,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: nikitska.y@vu.cdu.edu.ua

 <https://orcid.org/0000-0001-6991-0588>

МИХАЛЬЧУК Олена

кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри дошкільної та спеціальної освіти,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: mikhailchuklena@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0001-8911-7544>

ПАНЧЕНКО Оксана

докторка філософії з освітніх, педагогічних наук,
старша викладачка кафедри дошкільної та спеціальної освіти,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
e-mail: oksana-shpundra@ukr.net

УДК 37.02:159.947(045)

ПЕДАГОГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТНІМ ПРОЦЕСОМ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Обґрунтовується важливість педагогічного управління в освітніх закладах різних рівнів як складової педагогічної діяльності, а також окреслено виклики сьогодення, які висувають нові вимоги до якості педагогічного управління освітнім процесом.

Розкрито актуальність вивчення проблем впровадження педагогічного управління в освітній процес, залучення кращих ідей світового менеджменту у вітчизняну систему освіти, розробки теоретичних засад педагогічного управління.

Схарактеризовано увагу вітчизняних дослідників на розробці шляхів впровадження педагогічного управління в освітній процес з урахуванням різних його аспектів. Стаття має на меті теоретико-методологічне обґрунтування проблем і шляхів впровадження педагогічного управління в освітній процес з урахуванням психологічних аспектів: мотивації навчально-пізнавальної діяльності, системи цінностей та індивідуальних особливостей суб'єктів навчального процесу.

Зважаючи на поступове впровадження ідей світового менеджменту у вітчизняний освітній простір, у статті здійснено спробу розкрити питання порівняльного аналізу концепцій та ідей зарубіжної і вітчизняної теорії менеджменту, педагогічної психології, тощо. Встановлено, що особливістю реалізації педагогічного управління є програмно-цільова побудова та діагностика результативності спільної різнорівневої діяльності учасників педагогічного процесу з обробки навчальної та наукової професійно важливої інформації.

Узагальнено відповідність вимог сучасності та переходу вітчизняної освіти на рівневу систему підготовки кадрів, де основою успішного та ефективного педагогічного управління є мотивація – заохочення студентів підвищувати ефективність своєї навчально-пізнавальної діяльності та прагнути якомога успішніше досягнути запланованих результатів.

Для успішної реалізації мотивації у навчальних закладах різних рівнів необхідні знання і

врахування в освітньому процесі теорій та принципів мотивування особистості. Для цього в роботі проаналізовані загальновідомі зарубіжні теорії мотивації, розроблені Д. Макклелландом, А. Маслоу, Ф. Герцбергом, що опирались на виявлення внутрішніх потреб людей, які спонукають до результативної діяльності та запропоновані шляхи їх застосування для педагогічного управління в освітньому процесі.

Аналіз наукових досліджень засвідчує, що процес педагогічного управління значною мірою залежить від ефективності системи мотивації, яка застосовується в навчальному процесі. Ефективна мотивація, в свою чергу, передбачає надання студенту незалежності у виборі рішення, усвідомлення його особистої відповідальності за результати роботи, покликана формувати відчуття самостійності під час виконання навчальних завдань. Такий підхід дозволяє уникнути зниження продуктивності навчально-пізнавальної діяльності та негативних наслідків втоми.

Зважаючи на те, що педагогічне управління – це динамічний, складний і багатогранний процес, який вимагає від педагога знання справжніх мотивів, які керують навчально-пізнавальною діяльністю студента, змушуючи його віддавати цій діяльності багато часу, енергії та зусиль, досягаючи значних результатів, у статті сформувано висновок, що ефективність педагогічного управління значною мірою залежить від рівня оволодіння педагогом комплексу різних систем мотивації.

Ключові слова: управління; педагогічне управління; стимулювання освітньої діяльності; структура мотивації; індивідуальні особливості студента.

Постановка проблеми. Педагогічне управління в освітніх закладах різних рівнів (управління керівниками загальноосвітніми навчальними закладами та закладами вищих рівнів, управління педагогами навчально-пізнавальною діяльністю учня,

студента, як під час навчального процесу, так і в позааудиторний час) є важливою складовою педагогічної діяльності. Виклики сьогодення ставлять нові вимоги до якості педагогічного управління освітнім процесом, тому актуальними стали питання вивчення проблем упровадження педагогічного управління в освітній процес, залучення кращих ідей світового менеджменту у вітчизняну систему освіти, розробки теоретичних засад педагогічного управління.

Особлива увага вітчизняних дослідників зосереджена на розробці шляхів упровадження педагогічного управління в освітній процес з урахуванням різних його аспектів. Зважаючи на поступове проникнення ідей світового менеджменту у наш освітній простір, важливим стало питання порівняльного аналізу концепцій та ідей зарубіжної і вітчизняної теорії менеджменту, педагогічної психології, тощо. У працях В. Бондаря, Н. Коломенського, В. Лугового досліджувались проблеми менеджменту в освіті й навчанні, проблеми управління освітою висвітлювались у працях Л. Даниленка, М. Артюхова, Г. Оглобліної, Б. Черник та ін. Становлення України як незалежної демократичної європейської держави вимагає перегляду моделі педагогічного управління та потребує її активної адаптації до функціонування в умовах вільного та рівноправного партнерства у світовому освітньому просторі. Для успішного здійснення необхідних для цього кроків варто вивчати і впроваджувати позитивні напрацювання вітчизняних і зарубіжних учених.

Мета статті полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні проблем і шляхів впровадження педагогічного управління в освітній процес з урахуванням психологічних аспектів: мотивації навчально-пізнавальної діяльності, системи цінностей та індивідуальних особливостей суб'єктів навчального процесу.

Педагогічне управління освітнім процесом в умовах стрімких змін інформаційного суспільства набуває нових рис. Зокрема, вплив цифрових технологій, розширення концепції дистанційного навчання та персоналізація освітніх траєкторій вимагають переосмислення традиційних підходів до управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів.

Одним із ключових аспектів успішного педагогічного управління є адаптивне управління мотивацією. У сучасному освітньому просторі традиційні методи заохочення до навчання (оцінки, похвала, зовнішні стимули) поступово поступаються

місцем методам внутрішньої мотивації. Викладачі мають використовувати особистісно орієнтований підхід, що враховує потреби, здібності та індивідуальні особливості студентів (Гончаренко, 2015).

Виходячи з порівняльного аналізу концепцій та ідей зарубіжної та вітчизняної теорії менеджменту та педагогічної психології, педагогічне управління можна визначити як циклічний процес впливу педагога на суб'єктів навчання, що передбачає спільну з ними реалізацію різноманітних функцій, котрі, в свою чергу, регулюються завдяки механізмам психолого-педагогічної взаємодії і передбачають досягнення тих запланованих результатів, які вибудовуються відповідно до визначеної мети формування та розвитку навичок самоуправління. Програмно-цільова побудова та діагностика результативності спільної різнорівневої діяльності учасників педагогічного процесу з обробки учбової та наукової професійно важливої інформації є особливістю реалізації педагогічного управління. Така обробка здійснюється в різноманітних навчальних та професійно створених ситуаціях, які передбачають міжособистісну психолого-педагогічну взаємодію між педагогом і студентами та студентів між собою, для чого розробляється та інтенсивно реалізується цикл аудиторних занять та позааудиторної діяльності, часто послуговуючись перевагами роботи в малих групах. Для забезпечення гарантованого досягнення професійно значущих цілей здійснюється раціональний відбір інтенсивних засобів і методів керівництва і контролю та врахування особистих професійних потреб студентів. Результатом такої роботи буде якісна підготовка кадрів, які досконало володіють навичками самоуправління професійною діяльністю (Кравченко, 2021).

У сучасному освітньому процесі активне використання технологій дає змогу ефективніше здійснювати педагогічне управління. Впровадження штучного інтелекту та адаптивних навчальних платформ дозволяє аналізувати прогрес студентів, визначати їхні сильні та слабкі сторони, надавати персоналізовані рекомендації. Сучасні LMS (Learning Management Systems) дозволяють викладачам автоматизувати управління навчальним процесом: відстежувати прогрес студентів у реальному часі; використовувати гейміфікацію для підвищення мотивації; надавати зворотний зв'язок на основі даних про успішність.

Вплив цифрових технологій на управління освітою передбачає зміну традиційної ролі викладача. Він перетворюється на ментора, який допомагає студентам орієн-

туватися в потоці інформації, ставити цілі та самостійно керувати своїм навчанням (Савченко, 2020).

Одним із ключових викликів сучасної освіти є необхідність індивідуалізації навчання. У процесі педагогічного управління варто враховувати, що кожен студент має унікальний стиль навчання, рівень мотивації та пізнавальні можливості. Впровадження особистісно орієнтованого підходу дозволяє підвищити ефективність навчання, зменшити рівень стресу та розкрити потенціал кожного студента.

Методи індивідуалізації навчального процесу в межах педагогічного управління:

- диференціація навчальних завдань – створення варіативних завдань різного рівня складності для врахування особистих можливостей студентів;

- гнучкі терміни виконання робіт – адаптація дедлайнів залежно від індивідуального темпу засвоєння матеріалу;

- персоналізовані навчальні маршрути – можливість для студентів обирати напрям власного професійного розвитку через вибіркові курси та додаткові завдання;

- використання адаптивних технологій – цифрові платформи, які підлаштовуються під темп і стиль навчання кожного студента (Петренко, 2019).

Таким чином, сучасне педагогічне управління має забезпечувати баланс між стандартизованими вимогами до освіти та гнучкістю навчального процесу, що сприятиме розвитку самостійності та відповідальності студентів.

Відповідаючи на вимоги сучасності вітчизняна освіта здійснює перехід на ступеневу систему підготовки кадрів, а тому основою успішного та ефективного педагогічного управління є мотивація – заохочення студентів підвищувати ефективність своєї навчально-пізнавальної діяльності та прагнути якомога успішніше досягнути запланованих результатів. Для успішної реалізації системи мотивації у навчальних закладах різних рівнів необхідні знання і врахування в освітньому процесі ключових теорій та принципів мотивування особистості. Для цього проаналізовані загальновідомі зарубіжні теорії мотивації (Рибалка, 2009) та запропоновані шляхи їх застосування для педагогічного управління в освітньому процесі.

Розроблені Д. Макклелландом, А. Маслоу, Ф. Герцбергом теорії мотивації опираються на виявлення внутрішніх потреб людей, які спонукають їх діяти певним чином. Теорія Д. Макклелланда – це модель мотивації, яка базується на потребах вищих рівнів. На його погляд їх три: влади, успіху і причетності (Петренко, 2019).

Проявами потреб влади є бажання впливу на інших людей. Виявити в групі студентів з такими потребами не складно, зазвичай, це енергійні і досить агресивні молоді люди, які завжди намагаються відстоювати свою точку зору, при цьому не боячись конфронтації, потребують підвищеної уваги з боку одногрупників та педагога. Таким студентам педагог повинен надати можливість проявити і реалізувати цю потребу, адже саме тоді вони зможуть швидше досягнути вищих рівнів самоорганізації та саморегуляції (Гончаренко, 2015) своєї професійної діяльності і, можливо, у майбутньому стануть хорошими керівниками. Але при цьому важливо навчити таких студентів враховувати норми естетики мови та етики поведінки відстоюючи свою точку зору. Потреба успіху забезпечується, на думку автора, процесом доведення роботи до успішного завершення. Студенти з добре розвинутою потребою влади охоче беруть на себе відповідальність за розв'язання проблем, вірно оцінюють ризики і при цьому прагнуть гідної оцінки досягнутих результатів. Для мотивації таких студентів педагог повинен обирати завдання з оптимальним рівнем ризиків і невизначеності чи можливістю невдачі та надавати їм певну свободу дій для виявлення власної ініціативи у виконанні цих завдань. Заохочувати їх необхідно регулярно і відповідно до якості результатів роботи.

Значну роль у мотивації студентів відіграють емоційний інтелект та педагогічна емпатія. Сучасні дослідження вказують, що викладач, який використовує емпатійне слухання, підтримку та розуміння емоційних переживань студентів, сприяє формуванню комфортного освітнього середовища. Це, своєю чергою, підвищує рівень внутрішньої мотивації до навчання. Також важливо враховувати когнітивні стилі навчання, оскільки деякі студенти краще сприймають інформацію через візуальні матеріали, інші – через інтерактивні методи або практичний досвід. Педагогічне управління має бути гнучким і передбачати варіативні підходи до навчання (Кравченко, 2006).

Потреба в причетності передбачає усвідомлення того, що людину приймають інші, відчуття приналежності до певної справи та соціальної взаємодії. Студенти, які мають таку потребу, часто надають допомогу одногрупникам, намагаються підтримувати з ними дружні відносини. Тому викладач повинен створювати для них такі умови навчально-пізнавальної діяльності, в яких вони будуть реалізовувати свої можливості соціального спілкуван-

ня, підтримувати в аудиторії атмосферу, яка дозволить їм налагоджувати певні міжособистісні контакти та відносини, приділяти таким студентам більше уваги та часу, можливо, виділяти їх в окрему групу.

Згідно теорії А. Маслоу існує п'ять категорій потреб людини: фізіологічні, соціальні, потреби в безпеці і впевненості в майбутньому, потреби у повазі та самовираженні. Всі ці потреби, на його думку, мають певну структуру, яка наголошує на тому, що потреби нижчих рівнів повинні задовольнятися, адже вони здійснюватимуть вплив на поведінку людей раніше, ніж потреби більш високих рівнів почнуть впливати на мотивацію. Розвиток особистості розширює її потенційні можливості, тому потреба людини в самовираженні має невичерпний характер, а отже і процес формування мотивації засобом потреби має пролонгований характер (Локшина, 2018, с. 161).

Виходячи з положень цієї теорії педагог повинен здійснювати мотивацію студентів, надаючи можливість кожному задовольнити свої потреби через такий освітній процес, який сприятиме досягненню найважливіших особистісно-значущих цілей. Для цього педагог, в результаті спостережень за кожним учасником групи, повинен виявити потреби, які ним керують, і здійснювати індивідуальне управління його діяльністю. Зважаючи на те, що потреби людей, які навчаються з часом змінюються, потрібно враховувати, що і система мотивації, яка була раніше дієвою, може потребувати корекції. Отже нескінченним буде процес виявлення та управління індивідуальними потребами особистості. Ускладнювати процес може значна кількість членів групи, тому бажано обмежувати її кількісні характеристики (Білик, 2022).

Відома також модель мотивації Ф. Герцберга. Це двофакторна теорія, в якій виявлено дві категорії: гігієнічні фактори, які пов'язані з середовищем в якому відбувається діяльність, і мотивація – з суттю і характером діяльності (Кравченко, 2006). Згідно з положеннями цієї теорії, гігієнічні фактори не мотивують людей, а тільки можуть попередити почуття невдоволеності. Домогтися мотивації в навчальному закладі можна створивши безпечне та психологічно комфортне середовище. Педагоги повинні стимулювати навчально-пізнавальну діяльність таким чином, щоб вона приносила задоволення учасникам процесу, супроводжувалась певною винагородою. Педагог повинен показати студентам, що якісне виконання запропонованих завдань, неординарне вирішення проблем є значущими для їх майбутньої про-

фесійної діяльності.

Ефективна мотивація передбачає надання студенту незалежності у виборі рішення, його особисту відповідальність за результати роботи, повинна створювати відчуття, що він виконував роботу самостійно. За допомогою цього можна уникнути зниження продуктивності навчально-пізнавальної діяльності та негативних наслідків втоми. Тобто за теорією Ф. Герцберга для управління навчально-пізнавальною діяльністю потрібно надати можливість кожному учаснику навчального процесу можливість ознайомитися і вибрати для себе певні гігієнічні і мотивуючі фактори серед переліку, складеного педагогом (Савченко, 2020).

Окрім мотивації, важливим аспектом ефективного навчального процесу є формування навичок саморегуляції у студентів. Педагогічне управління має спрямовувати студентів до самостійного прийняття рішень, планування навчальної діяльності та рефлексії власного прогресу.

На основі досліджень А. Бандури щодо теорії соціального навчання ефективно педагогічне управління передбачає створення умов для набуття студентами компетентностей у самоконтролі, управлінні часом та постановці власних цілей. Це може реалізовуватися через (Гончаренко, 2015):

- створення освітнього середовища, що заохочує автономність – студенти отримують можливість обирати теми досліджень, методи виконання завдань, рівень складності проєктів;

- рефлексивні практики – ведення навчальних щоденників, обговорення власних досягнень, самооцінка та взаємооцінка;

- підтримку метапізнавальних стратегій – навчання студентів навичкам планування, моніторингу та оцінки власної навчальної діяльності.

Педагогічне управління включає не лише контроль за навчальним процесом, а й створення психологічно безпечного середовища. Стрес та перевтома серед студентів є поширеними проблемами сучасної освіти. Викладачам слід звертати увагу на психологічний клімат у групах, рівень стресу студентів та їхню здатність справлятися з навантаженням.

Методи підвищення стресостійкості в освітньому процесі:

- формування позитивного середовища – підтримка доброзичливих взаємин між студентами та викладачем;

- розвиток навичок емоційної саморегу-

ляції – навчання студентів технік управління стресом, тайм-менеджменту;

– врахування когнітивного навантаження – уникнення перевантаження студентів великою кількістю інформації, рівномірний розподіл завдань (Локшина, 2018).

Сучасний підхід до навчання також передбачає розвиток лідерських компетентностей студентів. Викладач, як керівник освітнього процесу, може використовувати різні стратегії для формування у студентів навичок управління, саморегуляції та роботи в команді.

З-поміж основних методів розвитку лідерських навичок у студентів вирізняють:

– проектне навчання – студенти беруть на себе відповідальність за реалізацію командних завдань, виступаючи в ролі лідерів;

– кооперативне навчання – групові завдання, що передбачають розподіл ролей і відповідальності;

– метод наставництва – залучення студентів старших курсів до менторської діяльності;

– публічні виступи та дебати – можливість відстоювати власну точку зору та вдосконалювати комунікаційні навички (Кравченко, 2021).

Формування лідерських компетентностей через педагогічне управління сприяє активному включенню студентів у соціально-корисну діяльність, підготовці до управлінських посад та успішній адаптації у професійному середовищі.

Важливим завданням сучасного освітнього менеджменту є розвиток критичного мислення студентів. Уміння аналізувати інформацію, ставити під сумнів стереотипи та формулювати власні аргументовані думки є необхідним елементом сучасної освіти. Ефективні методи розвитку критичного мислення через педагогічне управління:

– проблемне навчання – студенти навчаються вирішувати складні питання, шукаючи аргументовані рішення;

– аналіз кейсів – робота з реальними або змодельованими ситуаціями, що вимагають аналітичного підходу;

– дискусійні клуби та дебати – обговорення актуальних тем, що дозволяє студентам навчитися доводити власну думку;

– рефлексія та самооцінка – аналіз власних досягнень та визначення шляхів їх покращення (Білик, 2022; Кравченко, 2006).

Сучасний викладач має виступати не лише носієм знань, а й модератором освіт-

нього процесу, який створює умови для розвитку самостійного мислення студентів.

Сучасне педагогічне управління повинно поєднувати класичні методи мотивації з інноваційними підходами до освітнього процесу. У майбутньому важливими напрямками досліджень можуть стати:

– вивчення впливу штучного інтелекту на процес управління освітою;

– розвиток змішаних моделей навчання, що поєднують очні та дистанційні формати;

– використання нейропедагогіки для підвищення ефективності освітніх методик (Кравченко, 2021; Рибалка, 2009).

Таким чином, педагогічне управління має бути гнучким, орієнтованим на потреби студентів, інтегрувати новітні технології та враховувати психологічні аспекти навчання.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Педагогічне управління – це динамічний, складний і багатогранний процес, який вимагає від педагога знання справжніх мотивів, які керують навчально-пізнавальною діяльністю студента, змушуючи його віддавати цій діяльності багато часу, енергії та зусиль, досягаючи значних результатів. Значно ефективніше здійснювати педагогічне управління зможе педагог, який досконало володіє комплексом різних систем мотивації.

Список бібліографічних посилань

- Білик, 2022 – Білик, М.П. (2022). Вплив педагогічного управління на мотивацію студентів. *Проблеми освіти в XXI столітті*, 80(3): 23–35.
- Гончаренко, 2015 – Гончаренко, С.У. (2015). Основи освітнього менеджменту. Харків: Фоліо. 220 с.
- Кравченко, 2021 – Кравченко, І.В. (2021). Управлінські підходи в освіті: сучасні виклики. *Психологічні аспекти навчання та виховання*. Київ: Академвидав. С. 67–85.
- Кравченко, 2006 – Кравченко, А.М. (2006). Неперервна педагогічна підготовка менеджера освіти. Полтава: Техсервіс, 2006. 420 с.
- Локшина, 2018 – Локшина, О.І. (2018). Управління освітою в умовах глобалізації. Київ: Педагогічна думка. 320 с.
- Петренко, 2019 – Петренко, А.М. (2019). Використання теорій мотивації в освітньому менеджменті. *Сучасні тенденції в освіті та науці*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Львів: ДНУ імені Івана Франка. С. 112–118.
- Рибалка, 2009 – Рибалка, В.В. (2009). Психологія мотивації та емоцій. Київ: Освіта. 186 с.
- Савченко, 2020 – Савченко, О.Я. (2020). Формування мотиваційної готовності студентів до професійної діяльності. *Педагогічний дискурс*, 29: 45–52.

References

- Bilyk, M.P. (2022). The impact of pedagogical management on student motivation. *Problems of Education in the 21st Century*, 80(3): 23–35 [in Ukr.].
- Honcharenko, S.U. (2015). *Fundamentals of Educational Management*. Kharkiv: Folio. 220 p. [in Ukr.].

- Kravchenko, I.V. (2021). Management approaches in education: modern challenges. *Psychological aspects of learning and education*. Kyiv: Akademydav. PP. 67–85 [in Ukr.].
- Kravchenko, L.M. (2006). Continuous pedagogical training of the education manager. Poltava: Tekhservis. 420 p. [in Ukr.].
- Lokshyna, O.I. (2018). Education management in the context of globalization. Kyiv: Pedagogichna dumka. 320 p. [in Ukr.].
- Petrenko, L.M. (2019). Application of motivation theories in educational management. *Modern Trends in Education and Science: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference*. Lviv: Ivan Franko National University of Lviv. PP. 112–118 [in Ukr.].
- Rybalka, V.V. (2009). Psychology of motivation and emotions. Kyiv: Osvita. 186 p. [in Ukr.].
- Savchenko, O.Ya. (2020). Formation of students' motivational readiness for professional activity. *Pedagogical Discourse*, 29: 45–52 [in Ukr.].

NIKITSKA Yuliia

Associate professor at the Department of Preschool and Special Education,
Bohdan Khmelnytsky National University in Cherkasy

MYKHALCHUK Olena

Associate professor at the Department of Preschool and Special Education,
Bohdan Khmelnytsky National University in Cherkasy

PANCHENKO Oksana

Senior Lecturer at the Department of Preschool and Special Education,
Bohdan Khmelnytsky National University in Cherkasy

PEDAGOGICAL MANAGEMENT OF THE EDUCATIONAL PROCESS: PSYCHOLOGICAL ASPECT

Summary. *Introduction.* The article substantiates the importance of pedagogical management in educational institutions of various levels as a component of pedagogical activity and outlines the challenges of today, which impose new requirements on the quality of pedagogical management of the educational process. The relevance of studying the problems of implementing pedagogical management in the educational process, integrating the best ideas of global management into the national education system, and developing the theoretical foundations of pedagogical management is revealed. The attention of domestic researchers is characterized by their focus on developing ways to implement pedagogical management in the educational process, considering its various aspects.

The article aims to provide a theoretical and methodological justification for the problems and ways of implementing pedagogical management in the educational process, considering psychological aspects such as motivation for learning and cognitive activity, the system of values, and the individual characteristics of the subjects of the educational process.

The research methods are theoretical in nature and were used to study scientific literature (analysis and synthesis), formulate reasonable conclusions (generalization), determine the key characteristics of the researched processes (induction, deduction).

Results. Given the gradual introduction of global management concepts into the domestic educational space, the article attempts to explore comparative analysis of the concepts and ideas of foreign and domestic theories of management, pedagogical psychology, and more. It has been established that a key feature of pedagogical management implementation is the program-targeted approach and the diagnosis of effectiveness in the multi-level joint activities of participants in the pedagogical process, particularly in processing educational and professionally significant scientific information. The correspondence between the modern requirements and the transition of the national education system to a multi-level training system is summarized, where the foundation of

successful and effective pedagogical management is motivation-encouraging students to increase the effectiveness of their educational and cognitive activities and strive to achieve the planned results as successfully as possible.

Originality. For successful motivation implementation in educational institutions of different levels, knowledge and consideration of theories and principles of personality motivation in the educational process are necessary. Therefore, the study analyzes widely recognized foreign motivation theories developed by D. McClelland, A. Maslow, and F. Herzberg, which were based on identifying the intrinsic needs that drive individuals to achieve effective results, and suggests ways to apply them in pedagogical management within the educational process. A review of scientific research indicates that the pedagogical management process largely depends on the effectiveness of the motivation system used in the learning process. Effective motivation, in turn, involves granting students independence in decision-making, fostering awareness of personal responsibility for their work outcomes, and developing a sense of autonomy in completing academic tasks. This approach helps prevent declines in learning productivity and avoids the negative effects of fatigue.

Conclusion. Considering that pedagogical management is a dynamic, complex, and multifaceted process, requiring educators to understand the true motives that drive students' educational and cognitive activities, leading them to dedicate time, energy, and effort to achieve significant results, the article concludes that the effectiveness of pedagogical management largely depends on the teacher's mastery of various motivation systems.

Keywords: management; pedagogical management; stimulation of educational activity; motivation structure; individual characteristics of a student.

Одержано редакцією 03.02.2025
Прийнято до публікації 14.02.2025